

Festivallerin Altkültürel Mirasın Sürdürülebilirliğinin Sağlanması Açısından Rolü: Wacken Open Air Festivali Örneği

Öğr. Gör. Dr. Ahmet ELNUR
Süleyman Demirel Üniversitesi
ahmetelnur@gmail.com
<https://orcid.org/0000-0002-3287-535X>

DOI: <https://doi.org/10.37847/tdtad.1317113>

Makale Türü: Araştırma Makalesi

Makale Gönderim Tarihi: 20.06.2023

Makale Kabul Tarihi: 03.07.2023

Özet

Amaç: Bu çalışmanın amacı, Wacken Open Air Festivali örneği üzerinden festivallerin altkültürel mirasın korunması ve sürdürülmesi açısından rolünün keşfedilmesidir. Festivallerin heavy metal altkültürünün korunması ve yaşatılmasına nasıl katkıda bulunabileceğinin anlaşılmasına odaklanılan bu çalışmada, altkültürel mirasın gelecek kuşaklara aktarılması doğrultusunda başvurulan stratejilerin, altkültürel festivallerin geleceği açısından fırsatlar ve zorlukların değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Yöntem: Bu keşifsel araştırmada, festivallerin altkültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından rolünün keşfedilmesi doğrultusunda, mevcut çalışmaların, konuyla ilgili diğer bilgi kaynaklarının toplanması, analiz edilmesini içeren kapsamlı bir alanyazın taraması ve ayrıca 2-7 Ağustos 2022 tarihleri arasında etkinlik alanında gözlem gerçekleştirilmiştir.

Bulgular: Altkültür üyelerinin kendilerini bir topluluk olarak temsil etme fırsatı buldukları altkültürel gerçeklik ortamı sunan Wacken Open Air, festivallerin altkültürel mirasın sürdürülebilirliğini sağlamadaki rolünün anlaşılması noktasında önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Festival, dünyanın dört bir yanından Wacken'e gelen heavy metal hayranları arasında bir altkültürel topluluk ve aidiyet duygusunun gelişmesine katkıda bulunmaktadır. Bu bağlamda Wacken Open Air, aynı zamanda farklı ülkelerden heavy metal hayranlarını ve grupları bir araya getirerek kültürlerarası bilgi ve deneyim alışverişini güçlendirmekte, böylece heavy metal altkültürünün küreselleşmesi için bir katalizör işlevi görmektedir.

Tartışma: 1990 yılından beri Almanya'nın Schleswig-Holstein eyaletinin 2000 nüfuslu Wacken kasabasında her yıl farklı ülkelere heavy metal hayranları ve gruplarını bir araya getiren Wacken Open Air; festival katılımcılarının yeni bağlantılar kurması, bilgi alışverişinde bulunması, ortak ilgi alanlarını derinlemesine deneyimlemesi için bir platform sağlayarak, festivallerin altkültürel mirasın uzun vadeli korunmasına nasıl katkıda bulunabileceğini somut bir şekilde ortaya koymaktadır. Öte yandan festivallerin çevresel kaygılar, toplum katılımı, lojistik sorunlar ve finansal kısıtlamalar gibi zorluklarla karşılaştığı düşünüldüğünde, festival organizatörlerinin etkinliğin çevresel etkilerini dikkate alan, yerel toplulukların katılımını sağlayan ve paydaşlarla ilişkileri etkin bir şekilde yöneten sürdürülebilir bir yaklaşıma odaklanma gerekliliği daha belirgin bir hale gelmektedir. Bu noktada festival organizatörlerinin bir yandan altkültürel mirasın özgünlüğünü ve bütünlüğünü korurken diğer yandan da etkinliğin uygulanabilirliğini ve başarısını sağlamak için kapsamlı bir strateji geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Altkültürel Miras, Etkinlik Turizmi, Festivaller, Heavy Metal, Wacken Open Air.

The Role of Festivals in Ensuring the Sustainability of Subcultural Heritage: The Case of Wacken Open Air Festival

Abstract

Purpose: The aim of this study is to explore the role of festivals in terms of preserving and maintaining subcultural heritage through the example of the Wacken Open Air Festival. In this study, which focuses on understanding how festivals can contribute to the preservation and survival of the heavy metal subculture, it is aimed to evaluate the strategies applied in line with the transfer of subcultural heritage to future generations, the opportunities and challenges in terms of the future of subcultural festivals.

Method: In this exploratory research, a comprehensive literature review including the collection and analysis of existing studies, other sources of information on the subject, as well as observation in the event area was carried out between the dates of 2-7 August 2022, in order to explore the role of festivals in ensuring the sustainability of subcultural heritage.

Findings: Offering a subcultural reality environment where subcultural members have the opportunity to represent themselves as a community, Wacken Open Air stands out as an important example in understanding the role of festivals in ensuring the sustainability of subcultural heritage. The festival contributes to the development of a subcultural community and a sense of belonging among heavy metal fans who come to Wacken from all over the world. In this context, Wacken Open Air also strengthens the intercultural exchange of knowledge and experience by bringing together heavy metal fans and bands from different countries, thus acting as a catalyst for the globalization of the heavy metal subculture.

Discussion: Since 1990, Wacken Open Air, which brings together heavy metal fans and bands from different countries every year in Wacken, a town of 2000 inhabitants in Schleswig-Holstein, Germany, provides a platform for festival attendees to make new connections, exchange information, and experience common interests in depth, demonstrating in a concrete way how festivals can contribute to the long-term preservation of subcultural heritage. On the other hand, considering that festivals face challenges such as environmental concerns, community participation, logistical problems and financial constraints, the need for festival organizers to focus on a sustainable approach that takes into account the environmental impact of the event, ensures the participation of local communities and effectively manages relations with stakeholders becomes more evident. At this point, festival organizers need to develop a comprehensive strategy to ensure the viability and success of the event while preserving the authenticity and integrity of the subcultural heritage.

Keywords: Subcultural Heritage, Event Tourism, Festivals, Heavy Metal, Wacken Open Air.

Giriş

Sunulan çeşitli deneyimler sayesinde dünyanın dört bir yanından ziyaretçileri çeken festivaller, etkinlik turizminin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Kültürel, toplumsal ve ekonomik açıdan yeni etkileşim alanlarının oluşturulmasını sağlayan festivaller; yerel geleneklerin sergilenmesi, turizmin teşvik edilmesi ve aynı zamanda yerel toplum katılımının artırılması sayesinde etkili bir turizm uygulama alanına dönüşmektedir. Mevzubahis alanlarda müzikten dansa, yemekten sanata kadar pek

çok farklı etkinliğin sunulması, ziyaretçilerin başka hiçbir yerde bulamayacakları eşsiz bir deneyim elde etmelerini sağlamaktadır. Otantik deneyimlere yönelik talebin artmasına paralel olarak destinasyon pazarlama örgütleri tarafından ortaya konulan stratejik çabalar, festival turizminin öneminin her geçen gün artmasını sağlamaktadır. Ev sahibi toplumlar ve destinasyonlar üzerinde doğrudan ve dolaylı ekonomik etkilere sahip olan festival turizmi, yerel işletmeler için gelir sağlamakta, istihdam olanakları oluşturmakta ve altyapının geliştirilmesine katkıda bulunmaktadır. Bununla birlikte festival etkinliklerinin düzenlenmesi süreçlerinde; kalabalıkların yönetilmesi, güvenliğin sağlanması ve çevresel etkilerin en aza indirilmesi gibi zorluklarla da karşılaşmaktadır.

Kültürel çeşitliliğin sürdürülebilirliği açısından önemli bir yere sahip olan festivaller, altkültürel miras unsurlarının korunması ve tanıtılması noktasında etkin rol oynamaktadır. Etnik gruplardan heavy metal müzik hayranları gibi ortak ilgi alanlarına sahip farklı altkültürel gruplara ait, söz konusu ilgi alanları üzerinden şekillenen somut ve somut olmayan kültürel unsurları ifade eden altkültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması, bu kültürel unsurların korunarak yaşatılmasını ve böylece gelecek kuşaklara aktarılmasını mümkün kılmaktadır. Bu bağlamda gündelik hayattan uzaklaşarak farklı bir gerçekliğe kavuşulmasını sağlayan festivaller; altkültürel grupların bağlarının güçlendirilmesi, birliğin pekiştirilmesi ve kolektif kimliğinin sağlanması sağlayan sürdürülebilir bir niteliğe sahip hale gelmektedir. Başka bir deyişle festivaller, altkültürel grup üyelerine bir topluluk olarak kendi kendilerini temsil etme olanağına kavuştukları bir altkültürel gerçeklik ortamları sunmakta, aynı zamanda mevzubahis altkültürel grup tarafından paylaşılan ortak değerlerin sürdürülebilir bir şekilde korunarak gelecek kuşaklara aktarılmasını sağlamaktadır.

Bu bağlamda Wacken Open Air, festivallerin altkültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından rolünün anlaşılması açısından önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Wacken Open Air (WOA), 1990 yılından beri Almanya'nın Schleswig-Holstein eyaletinin Wacken kasabasında her yıl düzenlenen bir heavy metal müzik festivalidir. Dünyanın en büyük ve en bilinen heavy metal festivallerinden biri olan WOA; hayranların, grupların ve diğer sektör profesyonellerinin bir araya gelmelerini sağlamakta, bir altkültürel kutlama etkinliği olarak heavy metal altkültürünün sürdürülmesinde önemli bir rol oynamaktadır. Hem ünlü hem de yeni grupların yer aldığı geniş yelpazeli festival kadrosu, heavy metal altkültüründeki gelişim ve çeşitliliği gözler önüne sermektedir. WOA, festival kapsamında düzenlenen etkinliklere katılmak için dünyanın dört bir yanından Wacken'a gelen heavy metal hayranları arasında bir altkültürel topluluk ve aidiyet duygusunun gelişimine doğrudan katkı sağlamaktadır. Ayrıca heavy metal altkültürünün küreselleşmesi noktasında bir katalizör işlevi gören WOA, farklı ülkelerden gelen hayranları ve grupları bir araya getirerek kültürlerarası bilgi ve deneyim alışverişini güçlendirmektedir.

Çalışma kapsamında festivallerin altkültürel mirasın korunması ve sürdürülmesi açısından rolünün Wacken Open Air örneği üzerinden araştırılması amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda WOA'nın tarihsel gelişimi, heavy metal altkültürü üzerindeki etkisi ve

alkültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması için yararlanılan stratejiler incelenmektedir. Festivallerin alkültürel mirasın korunması ve yaşatılmasına nasıl katkıda bulunabileceğinin anlaşılması araştırmanın temel problemini oluşturmaktadır. WOA'nın heavy metal alkültürünün sürdürülmesindeki rolünün incelenmesi, alkültürel mirasın gelecek kuşaklara aktararak sürdürülmesine yönelik stratejilerinin değerlendirilmesi ve festivalin geleceğine yönelik fırsatlar ve zorlukların belirlenmesi ise araştırma amaçları arasında yer almaktadır. Bu bağlamda öncelikle festival turizminin gelişimi ve ekonomik etkilerine değinilerek bir etkinlik turizmi türü olarak festivaller üzerine genel bir çerçeve çizilmektedir. Alkültürel miras ve etkinlik turizmi ilişkisinin irdelendiği ikinci bölümde ticarileşmenin alkültürel festivaller üzerindeki etkilerine odaklanılmakta, ayrıca heavy metal festivallerinin alkültürel kutlama ve sürdürülebilirlik açısından rolü açıklanmaktadır. Çalışmanın son bölümünde ise WOA festivalinin tarihsel gelişimi, alkültürel önemi, alkültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik stratejik katkıları ortaya konulmaktadır. WOA örneği; festivallerin alkültürlerin yaşatılmasına nasıl katkıda bulunabileceği, geleceğe yönelik fırsatlar ve zorlukların nasıl öngörülebileceği ve sürdürülebilir yaklaşımların nasıl geliştirilebileceğine konularında önemli içgörüler sunmaktadır. Dolayısıyla festivallerin turizmin teşvik edilmesi, alkültürel mirasın korunması ve yerel toplumun gelişimi açısından önemine odaklanan bu araştırmanın alkültürel mirasın korunmasını amaçlayan diğer festivaller için bir model sunarak hem uygulama hem de teorik açıdan katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bir Etkinlik Turizmi Türü Olarak Festivallerin Tanımı ve Özellikleri

Etkinlik turizminin önemli bir bileşeni olan festivaller, onları diğer etkinlik türlerinden ayıran benzersiz kültürel, toplumsal ve ekonomik yönleriyle öne çıkmaktadır. Festivaller; yerel geleneklerin sergilenmesi, turizmin teşvik edilmesi ve toplumsal katılımın artırılması için bir etkileşimsel alan sunmaktadır (Getz, 2008; Gursoy vd., 2004). Festivaller; destinasyonun bilinirliğini, cazibesini ve kârlılığını artırmak amacıyla, topluluk değerleri, ideolojiler, kimlik ve süreklilik üzerine, sınırlı bir süre boyunca düzenlenen ve insanları katılmaya, öğrenmeye ve eğlenmeye teşvik eden "temalı halk kutlamaları" olarak tanımlanmaktadır (Getz vd., 2010; Shani vd., 2009). Detaylı bir şekilde planlanan bu etkinlikler, genellikle müzik, dans, yemek ve diğer eğlence biçimlerini içerebilen bir dizi planlı aktivite ve performansları kapsamaktadırlar (Gilman, 2020). Geleneksel festivaller, bir alkültüre özgü dini ve kültürel olayların kutlanması ya da toplumda meydana gelen olayların anılmasıyla ilgiliyken; geleneksel olmayan festivaller ise farklı yerlerde düzenlenebilmekte, küresel nitelik taşıyabilmekte ve doğrudan belirli bir milliyet veya kültürel grupla ilişkilendirilmemektedir (Alshammari ve Kim, 2019). Festivallerin farklı ilgi alanları ve tercihlere yönelik olarak düzenlenmesi, katılımcıların benzersiz deneyim elde etmesini sağlamaktadır.

Günümüzde turistler, seyahat deneyimlerinin pasif izleyicileri olmaktan ziyade, yerel kültürler ve geleneklerle ilişkilendirilmiş bir şekilde, kendilerine mahsus, özgün ve benzersiz etkinliklere katılım sağlayan aktif deneyimcilerdir (Castillo, 2022; Muir, 2016). Festivaller, yerel kültürler ve geleneklerle etkileşime geçmek için sürekli yeni

fırsatlar arayan bu aktif deneyimciler için çok boyutlu bir etkileşimsel ortam sunmaktadır. Sanat, yemek, müzik ve dini etkinlikleri kapsayan deneyimsel turizm bağlamında otantik ve unutulmaz deneyimlere yönelik artan talep, festival turizminin büyümesinin temel itici faktörleri arasında yer almaktadır (Andrinos vd., 2022; Kim ve Jang, 2016). Öte yandan boş zaman sürelerinin, harcanabilir gelirlerin ve yeni deneyim arayışlarının artması gibi çeşitli faktörler çerçevesinde festival turizminin artarak gelişmesinin ev sahibi topluluklar ve destinasyonlar üzerinde önemli ekonomik etkilerin ortaya çıkmasına yol açtığı görülmektedir (Gursoy vd., 2004). Turist akışında gözlemlenen artışa paralel olarak festivallerin destinasyon imajı üzerindeki etkileri, destinasyon pazarlama örgütlerinin kendi destinasyon ürünlerini rakiplerine göre farklılaştırmasını gerekli kılmaya başlamaktadır (Botti vd., 2019). Yoğun rekabetin yaşandığı pazarda destinasyon pazarlamacıları için destinasyonu farklılaştırmada önemli bir rol oynayan imaj, seyahat deneyimleri sonrasında değişime uğramaktadır (Yılmaz vd., 2009). Bu noktada festivallerin destinasyona ziyaretçi çekme ve ekonomik fayda sağlama potansiyelini fark eden destinasyon pazarlama örgütlerinin yükselişi, festival turizminin büyümesine katkıda bulunan bir diğer faktör olarak belirmektedir.

Etkinlik turizmi, genellikle ayrı bir profesyonel alan olarak kabul edilmemekle birlikte, ulusal turizm ofisleri ve destinasyon pazarlama örgütlerinin bir uygulaması ya da uzmanlık alanı olarak görülmektedir (Getz, 2008). Çünkü bu örgütler, destinasyonların farklılaştırılması ve potansiyel turistler için çekiciliklerinin artırılması amacı çerçevesinde doğrudan festivallerin geliştirilmesi ve tanıtımına odaklanmaktadır. Ev sahibi topluluklar, ziyaretçiler ve organizatörler açısından sağlanan faydalar, festivallerin dinamik bir etkinlik turizmi türü olarak değerlendirilmesini mümkün kılmaktadır. Pereira vd. (2021), festivallerin ve turistik etkinliklerin yerel toplulukların görünürlüğüne artırma noktasında önemli rol oynadığını, destinasyona çekilen turistler tarafından yapılan harcamalar sayesinde yerel ekonomiler için fayda sağladığını belirtmektedirler. Sutton'ın (2016) vurguladığı üzere özel etkinlikler, sundukları ayırt edici özellikler ve özgün deneyimler aracılığıyla doğrudan hedef turist kitlesine hitap ettikleri için önemli bir destinasyon pazarlama potansiyeline sahiptir. Festivaller, destinasyonların imajını ve çekiciliğini artırarak onu potansiyel ziyaretçiler için daha çekici hale getirmekte ve turizmi canlandırmaktadırlar (Quinn, 2005). Bu bağlamda çok yönlü faydaları sayesinde önem kazanan festivallerin aynı zamanda özellikler ev sahibi topluluklar açısından hayati ve elzem bir hal aldığı anlaşılmaktadır.

Önemli ekonomik etkilerinin yanı sıra festivaller, toplumsal gruplar arasında sosyo-kültürel alışverişin daha kolay hale gelmesi gibi önemli bir amaca hizmet etmekte, bu bağlamda farklı geçmişlerden gelen insanları etkileşimsel bir şekilde bir araya getirerek topluluk ve anlayış duygusunun gelişmesi için zemin oluşturmaktadır. Quinn (2005), festivallerin deneyimlerin, fikirlerin paylaşılması, karşılaştırılması ve iş birliğinin teşvik edilmesi noktasında "forum" işlevi gördüklerini ortaya koymaktadır. Adha vd. (2021), topluluk üyelerinin iş birliği yapma, sorumluluk alma ve toplumun bir parçası olma konularında farkındalık kazandıklarına dikkat çekerek festivallerin toplumsal uyumun sağlanması açısından önemini gözler önüne sermektedirler. Bu noktada Stankova ve Vassenska (2015) ise festival amaçlı ziyaret edilen destinasyonların

sosyalleşme, topluluk kimliği hakkında bilgi edinme ve aynı zamanda topluluğun kültürel farkındalığının artırılması için önemli olanaklar sunduğunu belirtmektedirler. Festival katılımcılarının bir araya gelmesi, deneyimlerin paylaşılması, ortak ilgi alanlarına yoğun bir şekilde odaklanması için bir alan yaratarak birlik ve aidiyet duygusunun gelişmesine, aynı zamanda somut ve somut olmayan kültürel mirasın korunması ve tanıtılmasına katkıda bulunmaktadır.

Genelde etkinlik turizmi, özelde ise festival organizasyonu süreçleri üzerinde etkili olan, bu girişimlerin genel başarısı ve sürdürülebilirliği açısından önemli birtakım zorluklar mevcuttur. Çevresel kaygılar, topluluk katılımı, lojistik sorunlar ve finansal kısıtlamalar, bu zorlukların arasında yer almaktadır (Getz, 2007; Jepson vd., 2013; Dowd vd., 2004; Lindsay, 2022; Carlsen ve Andersson, 2011). Büyük ölçekli etkinlikler önemli ölçüde atık, gürültü ve kirlilik oluşturabileceğinden dolayı çevresel kaygılar, festival organizasyonu bağlamında her geçen gün daha fazla önem kazanmaktadır (Laing ve Frost, 2010). Getz (2007), ortaya çıkan trafik sıkışıklığı nedeniyle hassas alanların zarar görme olasılığı, atık ve kirliliğin artmasının çevresel kaygılar arasında önemli yer tuttuğuna dikkat çekmektedir. Bu noktada organizatörler tarafından etkinliklerin çevresel etkilerinin göz önünde bulundurulması, atık azaltma, enerji tasarrufu ve çevre dostu malzeme kullanımı gibi sürdürülebilir uygulamaların hayata geçirilmesi elzem hale gelmektedir (Jones, 2010; Mair ve Laing, 2013). Öte yandan işletmeler, yerel yönetimler, ziyaretçiler ve medya gibi yerel halk dışındaki paydaşlarla ilişkilerin etkin yönetilmesi gerekliliği, topluluk katılımının festival organizatörleri açısından bir diğer önemli zorluk olarak görülmesini kaçınılmaz kılmaktadır (Getz vd., 2008). Festivallerin gürültü, trafik ve aşırı kalabalık gibi potansiyel olumsuz etkileri en aza indirilmesiyle birlikte, yerel halk için sağlanan ekonomik faydalar ve kültürel zenginleşme olanakları, topluluk katılımının sürdürülebilir hale gelmesi noktasında son derece önemlidir (Delamere, 2001; Yolal vd., 2016). Jepson vd. (2013) ise festival süreci boyunca bilgi akışının organizatörler tarafından etkin ve şeffaf bir şekilde gerçekleştirilmesi, başka bir deyişle yerel halka planlama sürecine nasıl ve ne zaman katkıda bulunabileceklerinin eksiksiz bir şekilde aktarılması gerekliliğinin önemini altını çizmektedirler. Özetle mevzubahis zorlukların üstesinden gelmek için etkinliğin çevresel etkilerini dikkate alan, yerel toplulukların katılımını sağlayan ve paydaşlarla ilişkileri etkin bir şekilde yöneten sürdürülebilir bir yaklaşıma odaklanması gerekmektedir.

Daha önce ifade edildiği üzere, festival organizatörleri tarafından paydaş ilişkilerinin koordineli bir şekilde yürütülmesi gerektirdiğinden dolayı sürecin tüm aşamalarında lojistik sorunların göz önünde bulundurulması gerekmektedir. Sanatçıların, teknisyenlerin ve izleyicilerin ihtiyaçlarının öngörülmesi ve karşılanması, festivallerin zamana bağlı doğası nedeniyle daha da karmaşık hale geldiğini vurgulayan Dowd vd. (2004), ortaya çıkabilecek lojistik sorunların farklı krizlere yol açmaması için hızlı bir şekilde çözülmesi gerekliliğinin organizatörler üzerinde daha fazla baskı oluşturduğunu belirtmektedir. Ayrıca festival süreçlerinin sorunsuz yürütülmesi için ulaşım, konaklama ve sanitasyon tesisleri vb. temel altyapısal bileşenlere ilişkin düzenlemelerin yapılması ve kontrolün sağlanması önemlidir (Huang, 2020). Festivallerin zamana bağlı etkinlikler olduğu düşünüldüğünde,

organizatörlerin festivalin başlatılması, yürütülmesi ve sonuçlandırılması için sınırlı bir süreye sahip olması, karmaşık lojistik operasyonların yönetimi sürecinde çeşitli sorunlarla karşılaşma ihtimalini artırmaktadır. Bununla birlikte Thomasson'un (2022) belirttiği üzere festivaller, zamana bağlı etkinliklerin ötesinde, uzun kurumsal geçmişe sahip organizasyonlar tarafından temsil edilmekte, aynı zamanda festivaller, şehirlerin sosyal ve kültürel yaşamına gömülü bir yapıya sahiptir. Dolayısıyla festivallerin gerçekleştirildikleri şehirlerin sosyo-kültürel dokusundan bağımsız bir şekilde düşünülmemesi, karmaşık lojistik operasyonel süreçlerde başarının sağlanması doğrultusunda stratejik ve işbirlikçi bir yaklaşımın benimsenmesi elzemdir.

Festivallerin finansmanı, genellikle önceden tahmin edilemeyen ekonomik dalgalanmalardan etkilenebilen sponsorluklar ve bilet satışlarının yanı sıra kamu ve özel sektör kaynaklarına dayanmaktadır (Prezenza ve Iocca, 2012; Thi vd., 2022). Festival organizatörleri, finansal kaynak sağlayıcıları tarafından kendilerine dayatılan temel performans göstergeleri nedeniyle, istedikleri türde bir etkinlik oluşturmak noktasında kısıtlanmış hissetmektedirler (Lindsay, 2022). Nistor ve Nedelcut'un (2019) belirttiği üzere, etkili pazarlama stratejileri ve finansal planlama gibi kritik bileşenlerin ihmal edilmesi, etkinlik başarısı ve sürdürülebilirliği açısından olumsuz sonuçlara yol açma potansiyeli sahiptir. Başka bir deyişle festivalin pazarlama, üretim ve etkinlik yönetimi gibi çeşitli boyutları için finansman sağlanması gerekliliği, finansal kısıtlamalar nedeniyle festival organizatörleri için önemli zorluklar oluşturabilmektedir (Carlsen ve Andersson, 2011). Bu bağlamda etkinlik organizatörlerinin bu hususlara öncelik vermesi, etkinliğin uygulanabilirliği ve başarısının sağlanması için kapsamlı bir strateji geliştirmesi önem ifade etmektedir.

Festivallere katılma motivasyonları üzerine gerçekleştirilen çalışmalarda sosyalleşme, kültürel keşif, kaçış, yenilik ve eğlence faktörlerinin bireylerin festivallere katılma kararlarını ve etkinliklerden genel memnuniyetlerini etkilediği ifade edilmektedir (Crompton ve McKay, 1997; Mohr vd., 1993; Uysal vd., 1993; Formica ve Uysal, 1995; Nicholson ve Pearce, 2001). Festivaller, bireylere başkalarıyla etkileşime geçme, mevcut sosyal ilişkilerini güçlendirme ve yeni bağlantılar kurma fırsatları sunduğundan sosyalleşme, festival katılımcıları için temel bir motivasyon olarak görülmektedir (Mohr vd., 1993; Vinnicombe ve Sou, 2017). Kültürel keşif, festival katılımcıları için bir diğer önemli motivasyon olarak öne çıkmakta çünkü etkinlikler, etkinlikler yerel gelenekler, görenekler ve mirasla etkileşim kurmak için eşsiz fırsatlar sunmaktadır (Crompton ve McKay, 1997; Duran ve Hamarat, 2014). Etkinlere katılım sayesinde günlük rutinlerden uzaklaşabilmesi nedeniyle kaçış, festival katılımcıları için ortak bir motivasyondur (Uysal vd., 1993; Choo ve Park, 2020). Bireyler genellikle benzersiz ve unutulmaz deneyimler sunan etkinliklere ilgi duyduğu için yenilik arayışı, festival katılımını etkileyen bir diğer faktörü oluşturmaktadır (Formica ve Uysal, 1995; Baby, 2022). Katılımcıların genellikle keyifli, ilgi çekici performans ve aktivite içeren etkinlik arayışı, eğlencenin festival deneyimlerinin önemli bir bileşeni olmasını sağlamaktadır (Nicholson ve Pearce, 2001; Velikova vd., 2017). Özetle bireyler, festivallere yeni bağlantılar kurmak, yerel kültürleri tanımak, günlük rutinlerden uzaklaşmak, yeni deneyimler elde etmek ve eğlenmek gibi farklı nedenlerle katılmaktadır. Dolayısıyla katılımcıların cezbedilmesi ve memnuniyetinin

sağlanması için etkinlik planlaması ve tanıtımı süreçlerinde bu nedenlerin festival organizatörleri tarafından göz önünde bulundurulması gerekmektedir.

Altkültürel Miras ve Etkinlik Turizmi İlişkisi

İlk olarak 1920'li yıllarda Chicago Okulu tarafından kentleşme, kültür, suç ve sapkınlık olgularının sosyolojik analizi için kullanılan altkültür kavramı, 1970'li yılların başında Birmingham Çağdaş Kültürel Çalışmalar Merkezi (CCCS) kuramcıları tarafından benimsenmiş ve savaş sonrası dönemde ortaya çıkan gençlik çağındaki çeşitli grupların (teddy boylar, modlar, punklar vb.) önemini açıklamak üzere bir araçsal kavram olarak uyarlanmıştır (Williams, 2007; Hall ve Jefferson, 1976; Hebdige, 1979; Bennett, 2004). CCCS tarafından altkültür kavramının yeniden uyarlanması, konuyla ilgili daha sonraki çalışmalara zemin hazırladığı ve araştırmacıların kültürel olguların incelenmesine ilişkin yaklaşımlarını şekillendirdiği için kültürel çalışmalar geleneği için dönüm noktasını oluşturmaktadır. Altkültürel kimlik, ana akım toplum yapısı içinde farklılık gösteren dünya görüşleri, müzik tercihleri, yaşam tarzları nedeniyle egemen sosyo-kültürel kalıplar dışında ilgi alanları, değerler ve pratikleri paylaşan, kendileri tarafından "biz" olarak kabul edilen bir insan grubuna aidiyet duygusu çerçevesinde edinilmiş bir kimliktir (Allaste ve Kobin, 2012; Krimstock, 2009; Vihalemm, 2007). Başka bir deyişle altkültürel kimlik, kişinin belirli bir altkültür içindeki konumu ile ilişkilendirilmiş norm ve değerlere dair ortak bir anlayışa dayanan toplumsal bir kimliği ifade etmektedir.

Altkültürel miras, daha geniş bir toplum içindeki altkültürel grupların ayırt edici inançları, değerleri ve deneyimleri tarafından şekillendirilen ve genellikle derin bir aidiyet ve ortak kimlik duygusu çerçevesinde paylaşılan çok çeşitli somut ve somut olmayan kültürel ifadeleri, pratikleri ve eserleri kapsamaktadır (Clarke vd., 1976; Cruz, 1999; Young, 2022). Bu gruplar; kendi değerlerini, normlarını ve kimliklerini geliştirirken, kendi topluluklarına özgü tarihlerini, mücadelelerini ve özlemlerini yansıtan zengin ve çeşitli bir kültürel miras üretmektedirler (Hebdige, 1979; Thornton, 1996; Williams, 2019). Altkültürel mirasın korunması ve teşvik edilmesi, altkültürel bileşenlerin gelecek kuşaklar için sürekliliğinin sağlanması açısından esas olup, otantiklik ve bütünlüklerinin korunması, aynı zamanda canlı tutularak değişen toplumsal bağlamlara uyumlu hale getirilmesi için yeniden yorumlanmasını olanaklı hale getirmektedir (Owens, 2008; Cole, 2019). Bu noktada altkültürel mirasın korunması ve tanıtılması sürecine altkültür temsilcilerinin aktif katılımcılar olarak dahil edilmesini sağlayacak işbirlikçi ve kapsayıcı bir yaklaşımın geliştirilmesi, hem altkültürel mirasın daha doğru bir şekilde anlaşılması hem de topluluk ve aidiyet duygusunun gelişimi için önemlidir.

Altkültürel miras, altkültürel sermaye aracılığıyla müzik, moda, sanat ve dil gibi çeşitli biçimlerde tezahür etmektedir (Drew; 2004; Scott, 2023). Hebdige'in (1979) ifade ettiği üzere her yeni altkültür, yeni trendler doğrultusunda yeni görünüm ve anlamlar üretmektedir. Örneğin punk altkültürü, kültürel mirasın ayrılmaz bir parçası haline gelen, kendine özgü müziği, kıyafetleri ve görsel estetiği ile karakterize edilmektedir. Benzer şekilde hip-hop altkültürü, rap müzik, grafiti sanatı ve break dans gibi unsurları içeren, kendine özgü bir mirasa sahiptir (Celemencki, 2007).

Altkültürel mirasın sürdürülebilirliği, altkültürel grupların kimliklerini ve pratiklerini; ticarileşme, ana akımlaşma ve kültürel homojenleşme gibi dış baskılar karşısında sürdürebilme becerileriyle yakından ilişkilidir (Hoffin, 2020; Flew vd., 2019). Alt kültürün sürdürülebilirliği, nihayetinde üyelerin kendilerine özgü kimlik ve geleneklerinde anlam, amaç ve değer bulmaya devam etmelerine bağlıdır. Eski ve yeni kuşak alt kültür üyeleri arasında aktif katılım ve bilgi paylaşımı, alt kültürün özgün kimliğinin ve değerlerinin zaman içinde korunması ve sürdürülebilirliğinin sağlanmasına yönelik etkili bir yaklaşım olarak karşımıza çıkmaktadır. Bennett'in (2006) öne sürdüğü üzere daha yaşlı punklar, punk müzik festivalleri gibi etkinliklerde punk kültürünü, değerlerini ve bilgilerini genç üyelere aktararak sürekliliğin sağlanmasına doğrudan katkıda bulunmaktadırlar. Alt kültür temsilcilerinin bu bağlantıları güçlendirmesi, geleneklerinin ve değerlerinin kuşaklar boyunca aktarılması, özgün kimliklerinin korunması, süreklilik ve aidiyet duygusunun geliştirilmesi noktasında oldukça işlevseldir. Mentorluklar ve kuşaklararası iş birliği biçimleri sayesinde genç üyeler, yaşlıların deneyimlerinden ve bilgilerinden yeni bir şeyler öğrenirken aynı zamanda topluluğa yeni bakış açıları ve yenilikler getirebilmektedirler. Alt kültürün mirasla ilgili bilgi, deneyim ve pratiklerin kuşaklar arası aktarımının teşvik edilmesi, alt kültürün mirasın sergilendiği ve kutlandığı etkinlikler sayesinde daha mümkün hale gelmektedir.

Altkültürlerin ticarileşmesi; moda, müzik ve yaşam tarzı gibi altkültürel unsurların ana akım kültüre entegre edilmesi ve piyasa ekonomisinin temel ilkelerine uygun olarak kitlesel tüketim için pazarlanması sürecini ifade etmektedir (Hebdige, 1979; Pozdniakov, 2022). Bu durumun alt kültürlerin otantik değer ve pratiklerinin daha geniş kitlelere hitap edecek şekilde değiştirilerek yeniden düzenlenebileceğine ilişkin endişeleri artırdığı gözlenmektedir (Gallacher ve Kehily, 2013; Hare ve Baker, 2017). Alt kültüre ait sembollerin ve tarzların metalaştırılmasıyla ortaya çıkan bu süreç, söz konusu sembollerin birincil anlamlarının göz ardı edilmesi veya kâr elde etmek için daha farklı şekillerde ifade edilmesi nedeniyle otantikliğin kaybına yol açabilmektedir (Charmley vd., 2013, Saetre, 2021). Bu süreçte altkültürel kimliklerin ve unsurların ana akım kültür tarafından benimsenerek homojenleşmesi, farklı alt kültürlerin arasındaki sınırların bulanıklaşmasına neden olabilmektedir (Muggleton, 2000). Rose (1994), söz konusu otantiklik kaybı durumunu hip hop alt kültürü örneği üzerinden açıklamakta, siyasi ve toplumsal içerikli altkültürel mesajların her geçen gün daha çok ticarileşen müzik endüstrisi tarafından bulanıklaştırıldığına dikkat çekmektedir. Bu bağlamda ticarileşmenin etkisiyle altkültürel unsurların egemen kültürel normlar doğrultusunda yeniden düzenlenmesi durumu, aynı zamanda altkültürü tanımlayan kimlik, değer ve geleneklerin sürdürülebilirliği açısından risk oluşturmaktadır. Öte yandan Clark'ın (2003) belirttiği üzere moda markaları tarafından salt estetik tercihlere dönüştürülen punk alt kültürünün egemen düzen karşıtı dünya görüşü, alt kültürün metalaştırılmasına ve düzenin hegemonik söylemine karşı direnç göstermeye devam etmektedir.

Metalaşma ve ticarileşme süreçlerinin altkültürel mirasın sergilendiği ve kutlandığı etkinliklerin başında gelen festivaller üzerindeki etkileri, güncel tartışma konularının arasında yer almaktadır. Gligorijević (2018), günümüzde festivallerin markalaşma

uygulamalarının ayrılmaz bir parçası haline geldiğini, dolayısıyla festival deneyiminin somut ifadelerinden duygusal çağrışımlarına kadar tüm yönlerinin ticarileştirilerek sembolik meta değer üretmeye yönelik evrildiğini ortaya koymaktadır. Woodstock ve Monterrey Pops gibi festivaller, “paketlenmiş müzik festivali” fikrinin popüler bir çağdaş fenomen haline gelmesini sağlayan festival metalaşmasının örnekleridir (Turner, 2016). Geaves (2019), ticarileşmenin otantikliğe meydan okuduğunu, karşı kültür kimliklerini korumak isteyenlerin yeni alternatif arayışına itildiğini belirtmekte iken Otnes ve Shapiro (2007) ise kurumsal sponsorluk ve kâr odaklı güdülerin olmamasının festivallere daha özgün bir karakter kazandırdığını, dolayısıyla daha farklı bir festival deneyiminin ortaya çıkmasını sağladığının altını çizmektedir. Söz konusu tartışmalar çerçevesinde, altkültürel festivallerin ticarileşmesinin hem fırsatlar hem de zorluklar sunduğu anlaşılmakta, bu nokta mevzubahis etkinliklerin altkültürler için özel bir şekilde anlamlı kılınmasını sağlayan otantik yönlerinin korunarak yaşatılması önem kazanmaktadır.

Festivallerin dünyanın dört bir yanından turist çeken ve düzenledikleri bölgeler için ekonomik fayda sağlayan kültürel etkinlikler olarak önem kazanması, aynı zamanda altkültürel miras ve etkinlik turizmi arasındaki ilişkinin de yeniden ele alınmasını zorunlu hale getirmektedir. Amoah'nın (2020) dikkat çektiği üzere müziğin kendisi, belirli toplumsal grupların geleneklerini ifade eden bir kültürel değer olma niteliği taşımaktadır. Müzik festivalleri bağlamında altkültürel miras ve etkinlik turizmi, altkültürlerin kendilerine özgü geleneklerini, değerlerini ve pratiklerini daha geniş bir kitleye sergilemeleri için bir platform sağladığından dolayı iç içe geçmiş durumdadır (Spracklen ve Spracklen, 2014; Kloeppel, 2016). Ancak festivallere kitlesel bir turist akını olması, bu etkinliklerin metalaşmasına ve ticarileşmesine yol açabilmekte, dolayısıyla altkültürel miras ve etkinlik turizmi arasındaki ilişki de sorunlu hale gelebilmektedir (Anderton, 2011). Belirli bir kültürün daha farklı kesimlere sunulması, bir topluluk içinde yaşamın ne anlama geldiği fikrini güçlendirerek kimlik, gurur ve uyumu da artırmaktadır (Besculides vd., 2002). Bu noktada altkültürel festivallerin yerel halk ve turistlerin altkültürle anlamlı bir şekilde etkileşime girmelerini sağlayarak altkültürün tarihi, değerleri ve pratikleri hakkında bilgi edinmeleri için oluşturduğu fırsatlar, kültürel değişim ve anlayışın geliştirilmesi açısından önem taşımaktadır. Ayrıca benzersiz ve sürükleyici deneyimler sunan bu etkinliklerin belirli bir altkültürün otantik yönlerini deneyimlemek isteyen insanları destinasyona çekme potansiyeli, etkinlik turizminin büyümesine doğrudan ve dolaylı katkılar sağlamaktadır. Öte yandan yerel toplulukların festivallerin planlanması, yönetimi süreçlerine dahil edilmesi sayesinde kültürel mirasa yönelik sahiplenme ve sorumluluk duygusunun teşvik edilmesi, söz konusu etkinliklerin sürdürülebilirliği açısından elzem bir nitelik taşımaktadır (Asker vd., 2010; Joshi, 2012). Bu bağlamda festivallerde sergilenen altkültürel mirasın korunmasına öncelik verilmesi, aynı zamanda etkinliklerde sunulan özgün deneyimlerin devamlılığın sağlanması noktasında ayrıca önem kazanmaktadır.

Dünyanın farklı yerlerinde düzenlenen heavy metal festivalleri, farklı kültür ve geçmişlerden gelen insanların bir araya gelerek topluluk ve aidiyet duygusunu geliştirmesini, bir altkültürel miras olarak heavy metalin kutlanmasını mümkün

kılmaktadır. 1960'lı yılların sonu ve 1970'li yılların başında ortaya çıkan heavy metal müziğinin zaman içinde çeşitli alt türleri bünyesine katarak evrim geçirdiği görülmektedir (Weinstein, 2000). Metal müzik festivalleri, hayranların altkültürle etkileşime girmeleri, kimliklerini ifade etmeleri ve ortak ritüellere katılmaları için bir platform sunmaktadır (Yan vd., 2017). Daha önce ifade edildiği üzere heavy metal festivallerinin en önemli yönlerinden biri, katılımcılar arasında geliştirdikleri topluluk duygusudur (Kinnunen vd., 2020). Bu etkinlikler, müziğe ve onunla ilişkili altkültüre yönelik aynı tutkuyu paylaşan hayranları bir araya getirerek, bağlantı kurabilecekleri ve kalıcı bağlar oluşturabilecekleri bir alan yaratmaktadır (Emms, 2018). Bu aidiyet duygusu, festivallerde gerçekleştirilen headbang (müziğin ritmiyle kafa sallamak), moshing (diğer izleyicileri itmeyi ve onlara çarpmayı içeren dans biçimi) ve crowd surfing (sahnedan seyircilerin üzerine atlayan şarkıcının izleyicilerin başlarının üstünde birbirlerine iletilerek ilerletilmesi) gibi kolektif ritüeller ve pratikler sayesinde daha fazla pekiştirilmektedir (Lau, 2005; O'Rourke, 2011; Snell, 2012). Ticarileşme ve metalaşma süreçleri nedeniyle ortaya çıkan zorluklara rağmen heavy metal festivalleri, altkültürel mirasın kutlanarak yaşatılması ve topluluk duygusunun geliştirildiği alanlar olarak gelişmeye devam etmektedir. Bu etkinliklerin sürekli gelişerek yeni hayranları çekmeye devam etmesi, heavy metal altkültürünün sürekli çekiciliğinin, kültürler ve kuşaklar boyunca insanları bir araya getirme yeteneğinin somut bir kanıtı olarak dikkat çekmektedir. Bu bağlamda heavy metal festivalleri, altkültürel mirasın bireyleri bir araya getirme ve çeşitliliği kutlama gücünün önemli bir örneğini ortaya koymaktadır.

Bir altkültürel etkinlik olarak heavy metal festivalleri, aynı zamanda heavy metalin tarihinin, mirasının korunması ve kutlanması için bir platform olma işlevi görmektedirler (Spracklen vd., 2014; Gautam, 2020). Bu etkinliklerde hem ünlü hem de yeni grupların performanslarına yer verilmesi, heavy metalin zaman içinde geçirdiği müziksel evrimin kitlelere aktarılmasını sağlamaktadır (Phillipov, 2012). Ayrıca altkültürün küresel bağlamda gelişimine doğrudan katkıda bulunan bu festivaller, dünyanın dört bir yanından hayranları bir araya getirerek kültürlerarası değişimi teşvik etmekte ve altkültür temsilcileri arasında küresel bir topluluk duygusunun gelişmesini olanaklı kılmaktadır (Varas-Díaz vd., 2018; Coulombe, 2018). Festivallerin mevzu bahis uluslararasılaşma boyut, özellikle Batılı olmayan ülkelerde düzenlenen, altkültürün geleneksel sınırlarını genişletmeye hizmet eden, her geçen gün sayısı artan heavy metal festivallerinde daha belirgin bir şekilde hissedilmektedir (Zheng, 2016; Weinstein, 2000; Hoad, 2021). Özetle altkültürel kutlama niteliği taşıyan heavy metal festivallerinin altkültürel mirasın korunarak yaşatılması noktasında çok önemli bir rol oynadığı anlaşılmaktadır. Festivaller, heavy metal hayranlarının birbirleriyle bağlantı kurmaları, ortak ritüellere katılmaları, altkültürün tarihini ve küresel bağlamlarını keşfetmeleri için etkileşimsel bir alan sunmaktadır. Dolayısıyla heavy metalin gelişimi ve erişim alanının genişlemesinin devam ettiği sürece bu festivallerin altkültürün süregelen mirasının önemli bir parçası olmaya devam edeceği öngörülmektedir.

Wacken Open Air Festivali'nin Altkültürel Mirasın Sürdürülebilirliği Bağlamında İncelenmesi

1990 yılından beri Almanya'nın Schleswig-Holstein eyaletinin 2000 nüfuslu Wacken kasabasında her yıl düzenlenen, ilk yıllarında yerel bir etkinlik olarak tasarlanan Wacken Open Air (WOA) festivali, zaman içerisinde dünyanın dört bir yanından hayranların ve grupların ilgisini çekmeye başlayarak dünyanın en büyük ve en ünlü heavy metal festivallerinden biri haline gelmiştir (Herbst, 2020; Zheng, 2016). Düzenlenmeye başlandığı yıllarda mütevazı katılım sayıları ve yerel metal gruplarına odaklanması ile karakterize edilen festivalin ilk yılında 6 grup sahne alırken 800 heavy metal hayranı katılımcı olarak yer almıştır (Fındıklar, 2017; Krause, 2015). Ancak festivalin heavy metal topluluğu içinde tanınırlık kazanmasına paralel olarak daha ünlü (özellikle Almanya dışından) grupların programa dahil edilmesi, festivalin itibarının ve çekiciliğinin artmasına katkıda bulunmuştur (Unger, 2016; Rowe, 2018). 1990'lı ve 2000'li yıllarda metalin küreselleşmesiyle birlikte WOA, her yıl on binlerce katılımcının Wacken'a gelmesini sağlayan önemli bir etkinlik olarak uluslararası heavy metal takviminde yer almaya başlamıştır (Kahn-Harris, 2011; Schaap ve Berkers, 2014). 2011-2018 yılları arasında her yıl 85.000'e varan ziyaretçinin katılım sağladığı WOA, dünyanın en büyük ve en önemli metal festivallerinden biri haline gelmiş, aynı zamanda Almanya'nın en büyük açık hava müzik etkinliği olma özelliğini kazanmıştır (Woods, 2020). Çeşitli heavy metal alt türlerini icra eden grupların performanslarına yer verilmesi konusundaki kararlılığın yanı sıra hayranlar arasında topluluk ve aidiyet duygusunun geliştirilmesine yönelik çabalar, festivalin her geçen gün daha fazla bilinir hale gelmesini sağlamıştır.

1960'lı yılların sonu ve 1970'li yılların başından itibaren heavy metalin dünya çapında her geçen gün artış gösteren hayranlara ve yeni nesil müzisyenlere ilham vermeye devam eden zengin tarihiyle küresel bir fenomene dönüştüğü görülmektedir. Weinstein'a (2011) göre heavy metalin kökleri ve tarihi, zaman içinde geçirdiği evrime ve çeşitli alt türlerin ortaya çıkmasına rağmen heavy metal altkültürü içinde geçerliliğini ve saygınlığını korumaktadır. WOA'in hem köklü hem de gelecek vadeden gruplardan oluşan zengin kadrosu, heavy metal altkültüründeki evrimi ve çeşitliliği vurgulamakla kalmamakta, aynı zamanda türün günümüz müzik dünyasında sürekli büyümesinde ve geçerliliğini korumasında da önemli bir rol oynamaktadır. Dünyanın farklı yerlerinden yeni yetenekli grupların tanıtılması ve onlara yeteneklerini sergileyebilecekleri bir platform sunma konusundaki olanaklar sayesinde WOA, heavy metalin geleceğinin şekillendirilmesinde önemli bir etkinlik olmaya devam etmektedir (Elflein, 2009; Stübner-Lankuttis, 2016). Bu noktada WOA, hayranlar arasında sınırları ve kültürleri aşan bir aidiyet ve yoldaşlık duygusunun geliştirilmesi, böylece heavy metal topluluğunun benzersiz ve canlı bir hal alması açısından yaşamsal bir konuma evrilmektedir. Başka bir deyişle çeşit metal gruplarının sahne aldığı WOA, bir altkültürel kutlama mekânı niteliği sayesinde dünyanın farklı yerlerinden etkinliğe katılım gösteren bireylerin hayatını zenginleştiren önemli bir altkültürel kurum haline gelmektedir.

Her yıl on binlerce hayran, hem heavy metal müziğe duydukları sevgiyi kutlamak hem de eşsiz altkültürel bileşenleri deneyimlemek için festivallerde bir araya gelmektedirler. Heavy metal hayranları arasında bir topluluk ve aidiyet duygusunu da besleyen WOA, heavy metal topluluğu için altkültürel değişim, kimlik ve topluluk

inşası bağlamında bir platform işlevi görevi gören önemli bir etkinliktir (Weinstein, 2016; Haenfler, 2013). Festivalin yoldaşlık ve ortak ritüellerle karakterize edilen benzersiz atmosferi, katılımcıların kendileriyle benzer düşünen bireylerle bağlantı kurabilecekleri ve heavy metal altkültürünün bir parçası olarak kimliklerini ifade edebilecekleri bir alan yaratmaktadır (Varas-Díaz ve Rivera-Segarra, 2014; Snell, 2012; Baker ve Bishop, 2020). WOA'in söz konusu atmosfer ve çeşitlilik içeren kadrosu ile dünyanın dört bir yanından hayranları ve sanatçıları çekerek küresel heavy metal topluluğu için bir "hub" (merkez) görevi görmesi sayesinde uluslararası bir boyut kazanması, yalnızca kültürlerarası değişimi teşvik etmekle kalmamakta, aynı zamanda türün küresel erişimini ve etkisini de güçlendirmektedir (Ryan, 2013; Herbst, 2020). Her yıl katılımcılar arasında aidiyet ve ortak deneyim duygusunun güçlenmesi sayesinde festivalin öneminin giderek artmasının WOA'in heavy metal altkültürü için simgesel bir konuma evrilmesini, hayranlar için bir "hac" yeri statüsüne kavuşmasını sağladığı görülmektedir (Scott, 2014; Welles, 2022). Bu bağlamda festivalin başarısı, dünya çapında benzer etkinliklere ilham kaynağı olmuş ve küresel heavy metal topluluğunun genişlemesine katkı sağlamıştır. Söz konusu altkültürel topluluğun gelişimine paralel olarak WOA, hayranların bir araya gelip ortak tutkularını kutlayabilecekleri bir alan sağlayarak hayati bir mihenk taşı olmaya devam etmektedir. Festivalin başarısının ve etkisinin süreklilik göstermesi, aynı zamanda dünyanın dört bir yanındaki hayranları birleştiren güçlü bağların bir kanıtı olarak heavy metal altkültürünün sürdürülebilirliğinin sağlanması noktasında önemli bir işlevsellik üstlenmektedir.

Daha önce değinildiği üzere altkültürel mirasın sürdürülebilirliği, üyelerin kendilerine özgü kimlik ve geleneklerinde anlam, amaç ve değer bulmaya devam etmeleri sayesinde mümkün hale gelmektedir. Bu bağlamda WOA, heavy metal altkültürel mirasının sürekliliğinin sağlanmasında çeşitli bağlamlarda önemli rol oynamaktadır. Öncelikle festival, heavy metal hayranlarının bir araya gelerek altkültürlerini kutlamaları için bir alan sağlamakta, böylece kimlik ve aidiyet duygularını güçlendirmeye yardımcı olmaktadır. Slyvan'ın (2002) belirttiği üzere konser ve festival deneyimleri, bireylerin kendilerini "heavy metal altkültürüne tam anlamıyla kaptırmaları" doğrultusunda başlıca bir deneyimsel boyutu oluşturmaktadır. WOA atmosferi, katılımcıların heavy metal altkültürüne duydukları aidiyeti paylaşan diğer kişilerle bağlantı kurarak kendilerini heavy metal altkültürlerine kaptırmaları için olanak sağlamaktadır. Öte yandan altkültürün genç ve yaşlı üyelerinin festivalde bir araya gelmesi sayesinde altkültürel mirasla ilgili bilgi, deneyim ve pratiklerin kuşaklararası aktarımının olanaklı hale gelmesi, altkültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından bir başka bağlamı ortaya koymaktadır. Bu bağlamda farklı yaşlardan heavy metal hayranlarını bir araya getiren festivalde genç katılımcıların daha yaşlı olanlardan yeni bir şeyler öğrenmesi, onlardan ilham alması için bir fırsat yaratılarak altkültürel bilgi ve değerlerin aktarılması teşvik edilmektedir. Tüm bu katkılara ilaveten festival, yeni heavy metal grupları için bir platform sağlayarak altkültürün çeşitliliği ve canlılığının yeni kitlelere aktarılmasını sağlamaktadır. Yang'ın (2019) belirttiği üzere altkültürel toplulukların varlıklarını sürdürmelerinin teşvik edilmesi, gelecekteki altkültürel üretimin sürdürülebilir bir

nitelik kazanması açısından son derece önemlidir. Bu noktada WOA'de altkültürel geleneği sergileyerek sürdüren grupların teşvik edilmesi, altkültürün hem dinamik kalmasını hem de gelişmesini olanaklı kılmaktadır. Özetle WOA, hayranların bir araya gelip ortak altkültürlerini kutlayabilecekleri bir alan sağlayarak, kültürel bilgi ve değerlerin genç kuşaklara aktarılmasını, altkültürün estetik ve ideallerini somutlaştıran yeni grupları tanıtarak heavy metal altkültürünün sürdürülebilirliğine doğrudan katkıda bulunmaktadır.

Her geçen sene festivalin itibarının ve çekiciliğinin artmasına paralel olarak festivalin boyutu ve popüleritesinin de artması, aynı zamanda heavy metal altkültürü üzerindeki etkisinin de daha belirleyici bir hal almasını sağlamıştır. Bu noktada festivale düzenli bir şekilde katılım gösterenlerin altkültürel aracı rolünü üstlenerek yeni katılımcılara heavy metal altkültürü ve festival hakkındaki bilgilerini çeşitli yollarla aktarmalarının yaşamsal bir öneme sahip olduğunun altını çizmek elzemdir. Gözleme dayalı öğrenme, yeni katılımcıların düzenli katılımcıların davranışlarını gözlemleyerek içselleştirdiği yöntemlerden birini oluşturmaktadır. Buna ilaveten düzenli katılımcıların festivalde sunulan etkileşimsel ortamdan yararlanarak kişilerarası etkileşimler aracılığıyla yeni katılımcılara altkültürel norm ve bilgileri doğrudan aktardıkları görülmektedir. Aynı etkileşimsel ortamlarda bulunmak, bilginin bir altkültürel geçiş süreciyle daha yaşlı katılımcılardan daha genç hayranlara yayılmasını sağlamaktadır. Sosyal etkileşimler aracılığıyla gerçekleştirilen deneyim paylaşımları, altkültürel bilgi ve normların kuşaklararası aktarımının kolaylaştırılması noktasında oldukça önemlidir. Başka bir deyişle festivalin atmosferi, yeni katılımcıların düzenli bir şekilde festivale katılım sağlayanların davranışlarını gözlemleyerek benimsemelerini teşvik etmekte, böylece katılımcılara heavy metal altkültürünün tarihi ve değerleri hakkında bilgi edinmeleri için geniş fırsatlar sunmaktadır. Ayrıca festival tarihleri dışında "Wacken Metal Academy" çatısı altında, altkültür üyelerinin altkültürün temel bileşenleri hakkında eğitilmesi için atölye çalışmaları, paneller ve diğer eğitici etkinlikleri düzenlenmektedir (Aswad, 2020). Sonuç olarak WOA festivalinde altkültürel bilgi ve normların aktarımının sürekli bir süreç şeklinde gerçekleşmesi, heavy metal altkültürel mirasının korunması ve yaşatılmasının sağlanması noktasında yaşamsal bir rol oynamaktadır. Bu bağlamda düzenli katılımcıların yeni hayranların yetiştirilmesindeki rolü, hem altkültürün sürdürülebilirliği hem de festivalin açısından büyük önem arz etmektedir.

WOA, müzik ve kültürün kimliği nasıl şekillendirebileceğinin, aynı zamanda bir topluluk duygusunun oluşmasını sağlayarak altkültürel mirasın sürdürülebilirliğine nasıl katkıda bulunabileceğinin somut bir örneği olarak karşımıza çıkmaktadır. Müzik dinleme pratiği, özellikle benzer ilgi alanları ve bakış açılarına sahip kişilerle beraber gerçekleştirildiğinde kimlik inşası sürecinde önemli rol oynamaktadır (Zanders, 2012). Benzeri bir biçimde Spracklen vd. (2014), müzik ve kültürün birtakım simgesel sınırlarla belirlenmiş hayali bir topluluğa ait olmayı tanımlayan kimlik inşası alanları olduğunu vurgulamaktadır. Bu bağlamda WOA'ye uzun süredir katılım gösteren kişilerle etkileşime giren genç katılımcılar, katılım sağlayan gençler, altkültürel ritüeller ve performanslara katılım sağlayarak "sosyalleşme" ve "kimlik inşası" yoluyla altkültürü kolayca benimseyebilmektedirler. Altkültürün yeni kuşaklar için erişilebilir

kılınması noktasında geniş bir yaş grubuna hitap eden, heavy metal müziğinin farklı dönemlerini temsil eden gruplardan oluşan kadrosunun etkisi yadsınamaz bir şekilde ön plana çıkmaktadır. Mevzu bahis grupların performansları ile oluşturulan etkileşimsel festival ortamı, aynı zamanda kuşaklararası etkileşimi ve altkültürel bilgi ve değerlerin paylaşımını teşvik ederek altkültürel mirasın sürdürülebilirliğini mümkün kılmaktadır. Sonuç olarak WOA, farklı kuşaklar arasında bir köprü görevi görerek altkültürel bileşenlerin sürekli bir şekilde aktarılmasını, heavy metal altkültürel mirasının korunmasını, böylece altkültürün yaşatılmasını sağlamaktadır.

1990 yılından beri önemli ölçüde büyüyen ve günümüzde dünyanın dört bir yanından on binlerce heavy metal hayranını 2000 nüfuslu Wacken kasabasına çeken festivalin aynı zamanda yerel bölge üzerinde çeşitli olumlu sosyal, ekonomik ve çevresel etkilere yol açtığı görülmektedir. Bohn ve de Bernardi'ye (2022) göre, WOA'nın mega etkinliklerden temel farkı, yerel halkın ve işletmelerin festivalin yürütülmesi sürecinde aktif rol üstlenmesidir. Yerel halk, başlangıç yıllarından beri hem ekonomik hem de organizasyonel olarak festival süreçlerinde doğrudan yer almaktadır. Ayrıca WOA'nın Wacken ve çevresindeki bölge halkı için bir gurur sembolü haline gelmiş olması, yerel ve bölgesel kültürel kimliğin gelişimine katkıda bulunmaktadır. Kasaba sakinlerinin kasabayı ve kendilerini heavy metal altkültürünün simgesel bileşenleriyle donatmaları, yerel halkın büyük bir bölümünde altkültürel uyumun gerçekleştiğini gözler önüne sermektedir (Wilmsdörffer ve Schlicher, 2018). Ekonomik açıdan WOA, yerel ekonomi için önemli bir gelir kaynağını oluşturmaktadır. Kahl (2015) tarafından yapılan bir araştırmaya göre, festival her yıl bölge ekonomisine 25,4 milyon avro katma değer yaratmakta, sadece Wacken ve çevresindeki kasabalarda yiyecek içecek için 1,3 milyon avrodan fazla harcama yapılmaktadır. Ayrıca festival, hem doğrudan etkinlik organizasyonu yoluyla hem de bölgedeki mal ve hizmetlere olan talebin artmasıyla dolaylı olarak çok sayıda istihdam olanağı yaratmaktadır. Çevresel açıdan ise festivalde ekolojik ayak izinin en aza indirgenmesi ve sürdürülebilir uygulamaların teşvik edilmesi için çaba sarf edilmektedir. Festivalin bu çabası, daha fazla enerji tasarrufu ve doğal kaynakların korunmasına yönelik standartların tanıtılması ve açık bir şekilde öne çıkarılması için çevre dostu festivallere verilen Green'n'Clean ödülü ile taçlandırılmıştır (Binder, 2012). Ayrıca festival katılımcıları arasında çevre bilinci ve doğal kaynakların korunması çabalarının teşvik edilmesi amacıyla Doğa ve Biyolojik Çeşitliliği Koruma Birliği (NABU) ile ortaklık kurulmuştur (Lotz, 2022). Festivalin sürdürülebilirlik konusundaki kararlılığı, bir topluluk duygusu geliştirerek, bölge için ekonomik faydalar sağlayarak ve çevresel sorumluluğu teşvik ederek elde edilen olumlu sosyal, ekonomik ve çevresel etkilerinde açıkça gözlenmektedir. Bu çabaların bir sonucu olarak WOA, sürdürülebilir etkinlik yönetimi için bir örnek oluşturmuş, ekolojik ayak izlerini azaltmak ve yerel topluluklara olumlu katkıda bulunmak isteyen diğer etkinlikler için bir rol model haline gelmiştir.

Sonuç

Dünyanın en büyük heavy metal festivallerinden biri olan Wacken Open Air, 1990 yılından beri her yıl on binlerce heavy metal hayranını Almanya'nın Schleswig-

Holstein eyaletinin 2000 nüfuslu Wacken kasabasında altkültürlerini kutlamak üzere bir araya getirmektedir. Her geçen sene itibarının ve çekiciliğinin artmasına paralel olarak festivalin katılımcılar arasında altkültürlerarası alışverişi, kimlik inşası ve topluluğun gelişmesini kolaylaştıran önemli bir altkültürel kuruma dönüştüğü görülmektedir. WOA, heavy metal altkültürel mirasının sürdürülmesine çeşitli şekillerde önemli katkılarda bulunmaktadır. Öncelikle festival ortamı, hayranların kimlik duygularını ve altkültürel bağlarını güçlendirmeleri için bir alan yaratmaktadır. Etkinlikte çeşitli kuşaklardan altkültür üyelerinin bir araya gelmesi, altkültürel mirasa ilişkin bilgi, deneyim ve pratiklerin kuşaklararası aktarımını mümkün kılmaktadır. Ayrıca festival, yeni heavy metal gruplarına altkültürün çeşitliliğini ve dinamizmini yeni katılımcılara sergilemeleri için bir platform sunmaktadır. Mevzubahis katkılar, katılımcılara kendilerine özgü kimlik ve geleneklerinde sürekli bir anlam, amaç ve değer duygusu sağlayarak heavy metal altkültürünün sürdürülebilirliğini doğrudan desteklemektedir.

Festivallerin çeşitli bağlamlarda irdelenmesi doğrultusunda daha önce gerçekleştirilmiş çalışmalardan farklı olarak, etkinlik turizmi, altkültür çalışmaları ve kültürel miras yönetimi alanlarının kesişimselliği üzerinden disiplinlerarası bir yaklaşımın benimsendiği bu çalışma kapsamında festivallerin altkültürel mirasın sürdürülebilirliğinin sağlanması açısından rolü, Wacken Open Air Festivali örneği üzerinden incelenmiştir. Kültürel, sosyal ve ekonomik yönleriyle etkinlik turizmi içinde benzersiz bir konuma sahip olan festivaller, yerel geleneklerin sergilenmesi, turizmin canlandırılması ve sosyal katılımın artırılması için çeşitli etkileşimli ortamlar sunmaktadırlar. Ayrıca otantik ve akılda kalıcı deneyimlere olan taleplerin karşılanması noktasında etkili bir araç olan festivaller, ev sahibi toplumlar ve destinasyonlar için potansiyel ekonomik avantajlar nedeniyle popülerlik kazanmaktadır. Altkültürel miras, daha geniş toplum içindeki altkültürel grupların benzersiz inançlarını, değerlerini ve deneyimlerini somutlaştıran çeşitli somut ve somut olmayan kültürel ifadeleri, pratikleri ve eserleri kapsamaktadır. Müzik, moda, sanat ve dil gibi çeşitli altkültürel miras biçimleri, altkültürel mirasın korunması ve teşvik edilmesinde önemli rol oynamaktadır. Bununla birlikte altkültür grupları, miraslarını koruma konusunda ticarileşme, ana akımlaşma ve kültürel homojenleşme gibi çok sayıda zorlukla karşılaşmaktadır. Yıllar içinde önemli bir büyüme kaydederek dünya çapında tanınırlık kazanan Wacken Open Air, heavy metal müziği ve altkültürünün kutlanmasına olanak sağlayan özgün bir festival kimliğine sahiptir. Yerel toplumla doğrudan ilişki çerçevesinde gerçekleştirilen bu festival, hem yerel ekonomi üzerinde olumlu etkilere neden olmakta hem de çevresel sürdürülebilirliğinin teşvik edilmesine katkı sağlamaktadır.

Festivaller, altkültürel gruplara kendilerine özgü geleneklerini daha geniş kitlelere sergilemek için bir platform sundukları için altkültürel mirasın sürdürülebilirliği açısından büyük önem arz etmektedir. Bu noktada Wacken Open Air Festivali, festivallerin altkültürel mirasın kutlanması ve korunması için nasıl kullanılabileceği konusunda önemli bir örnek olarak karşımıza çıkmaktadır. Başka bir deyişle festival, müzik ve kültürün kimliği nasıl şekillendirebileceğini ve topluluk duygusu geliştirerek altkültürel mirasın sürdürülmesine nasıl katkıda bulunabileceğini ortaya koymaktadır.

Festivale uzun süredir katılım gösteren kişilerle etkileşimde bulunmak, altkültürel ritüellere ve performanslara katılım sağlamak, genç üyelerin altkültür içinde sosyalleşmesine ve bir altkültür kimliği geliştirmesine olanak tanımaktadır. Festivalin geniş bir yaş aralığına hitap eden çeşitliliği, kuşaklararası etkileşimi ve altkültürel bilginin kuşaklar arasında paylaşılmasını teşvik etmektedir. Festival, kuşaklar arasında bir köprü işlevi görerek altkültürel bileşenlerin sürekli bir şekilde aktarılmasını ve altkültürün yaşatılmasını sağlamaktadır. Yıllar içinde şekillenen benzersiz ve belirgin festival kimliği, katılımcı sayısının 800'den 85.000'e ulaşması noktasında doğrudan etkili olmuştur. Öte yandan festival organizasyonu, yerel halka hem ekonomik hem de sosyal açıdan önemli katkılar sağlamış ve sürdürülebilirliğin teşvik edilmesi ve çevresel etkisini azaltılması yönünde övgüye değer adımlar atmıştır. Ayrıca yerel halkla güçlü bir ortaklık kurularak onların etkinliğin planlanması ve yürütülmesine aktif olarak dahil edilmesi, böylece destek ve katılımın artması sağlanmıştır. Bu noktada genel olarak festivallerin çevresel kaygılar, toplum katılımı, lojistik sorunlar ve finansal kısıtlamalar gibi zorluklarla karşılaştığı düşünüldüğünde Wacken Open Air, festivallerin turizmin teşvik edilmesi, altkültürel mirasın korunması ve yerel toplumun gelişimine katkıda bulunmak doğrultusunda etkili bir araç olarak kullanılabileceğini gözler önüne sermektedir. Wacken Open Air örneğinde görüldüğü üzere festivallerin sürdürülebilirliğinin sağlanması için etkinliğin çevresel etkilerini göz önünde bulunduran, yerel toplulukların katılımını sağlayan ve paydaşlarla ilişkileri etkin bir şekilde yöneten sürdürülebilir bir yaklaşımın benimsenmesi esastır.

Sonuç olarak Wacken Open Air, festivallerin turizmi teşvik edilmesi, altkültürel mirasın korunması ve yerel toplulukların gelişimine katkıda bulunma potansiyelini ortaya koymaktadır. Festival, kültürlerarası değişim, kimlik inşası ve topluluk gelişimi için bir platform sağlayarak heavy metal altkültürü içinde aidiyet ve süreklilik duygusunun oluşmasını başarılı bir şekilde teşvik etmiştir. Festivalin büyümesi ve küresel tanınırlığı, güçlü bağlara sahip bir topluluğun geliştirilmesi yoluyla kimliğin şekillendirilmesinde, altkültürel mirasın sürdürülmesinde müzik ve kültürün gücünü göstermektedir. Wacken Open Air, çevresel kaygılar, topluluk katılımı ve lojistik sorunlar gibi zorlukların üstesinden başarılı bir şekilde gelerek yerel kalkınmaya katkıda bulunurken altkültürel mirasın korunmasını hedefleyen diğer festivaller için bir model teşkil etmektedir. Söz konusu başarı, aynı zamanda festivallerin kuşaklar arasında köprü kurma, kültürel alışverişi teşvik etme ve altkültürel geleneklerin uzun ömürlü olmasını sağlama konusundaki gücünü vurgulamaktadır. Wacken Open Air örneğinden yola çıkarak, diğer festivallerin de benzer biçimde altkültürel mirasın korunması ve yaşatılmasına katkıda bulunması, katılımcıların yaşamlarını zenginleştirmesi ve kendi toplumları içindeki bağları güçlendirmesini sağlaması mümkündür.

Kaynaklar

Adha, M. M., Budimansyah, D., Nugroho, A., & Mollison, M. (2021). Lampung Krakatau Festival: Tourism development and active citizens participation to strengthen community civic virtue. *Indonesian Journal of Tourism and Leisure*, 2(2), 62-75. doi:10.36256/ijtl.v2i2.130

- Allaste, A. A., & Kobin, M. (2012). From underground cultural boundaries in nineties to fluid networks at present. The context of youth (sub) cultural identities in Estonia. *Filosofija. Sociologija*, 23(2), 93.
- Alshammari, F., & Kim, Y. K. (2019). Seeking and escaping in a Saudi Arabian festival. *International Journal of Event and Festival Management*, 10(1), 2-16. doi:10.1108/IJEFM-02-2018-0015
- Amoah, D. A. (2020). *Adaptation of Larteh folktunes for the piano* [Unpublished master's thesis]. University of Education, Winneba.
- Anderton, C. (2011). Music festival sponsorship: Between commerce and carnival. *Arts Marketing: An International Journal*, 1(2), 145-158. doi:10.1108/20442081111180368
- Andrinos, M., Metaxas, T., & Duquenne, M. N. (2022). Experiential food tourism in Greece: The case of Central Greece. *Anatolia*, 33(3), 480-492. doi:10.1080/13032917.2021.1969253
- Asker, S., Boronyak, L., Carrard, N., & Paddon, M. (2010). *Effective community-based tourism: A best practice manual*. Griffith University.
- Aswad, N. (2020). "Wacken Metal Academy": Wir studieren jetzt Hardrock in Hamburg. Bild. Retrieved June 1, 2023, from <https://www.bild.de/regional/hamburg/hamburg-aktuell/wacken-metal-academy-wir-studieren-jetzt-hardrock-in-hamburg-73203408.bild.html>
- Baby, J. (2022). Influence of festival attractiveness, novelty, and experience on attendees' satisfaction: Moderating role of risk awareness in a cultural festival. *International Journal of Hospitality & Tourism Systems*, 15(2), 123-132.
- Baker, C., & Bishop, A. (2020). Heavy metal music. In P. Crawford, B. Brown & A. Charise (Eds.), *The Routledge Companion to Health Humanities* (pp. 346-352). Routledge.
- Bennett, A. (2004). Consolidating the music scenes perspective. *Poetics*, 32(3-4), 223-234. doi:10.1016/j.poetic.2004.05.004
- Bennett, A. (2006). Punk's not dead: The continuing significance of punk rock for an older generation of fans. *Sociology*, 40(2), 219-235. doi:10.1177/0038038506062030
- Besculides, A., Lee, M. E., & McCormick, P. J. (2002). Residents' perceptions of the cultural benefits of tourism. *Annals of Tourism Research*, 29(2), 303-319. doi:10.1016/S0160-7383(01)00066-4
- Binder, V. (2018). *Eine empirische Analyse des Stellenwertes von Nachhaltigkeit bei der Organisation deutscher Musikfestivals* [Unpublished master's thesis] Universität Kassel.
- Bohn, D., & de Bernardi, C. (2022). Celebrating 30 years louder than hell: exploring commercial and social 'Host Event Zone' developments of the heavy metal festival Wacken Open Air. *Annals of Leisure Research*, 25(1), 116-137. doi:10.1080/11745398.2020.1825972
- Botti, A., Monda, A., & Vesci, M. (2018). Organizing Festivals, Events and Activities for destination marketing. In M. A. Camilleri (Ed.), *Tourism planning and destination marketing* (pp. 203-219). Emerald Publishing Limited.
- Carlsen, J., & Andersson, T. D. (2011). Strategic SWOT analysis of public, private and not-for-profit festival organisations. *International Journal of Event and Festival Management*, 2(1), 83-97. doi:10.1108/17582951111116632

- Castillo, A. D. A. (2022). *Storytelling Digital no destino turístico Perú* [Unpublished doctoral dissertation]. Instituto Politécnico de Viseu.
- Celemencki, J. (2007). *Gettin' schooled: how hip-hop culture shapes the identities of urban youth* [Unpublished master's thesis]. McGill University.
- Charmley, R., Garry, T., & Ballantine, P. W. (2013). The inauthentic other: Social comparison theory and brand avoidance within consumer sub-cultures. *Journal of Brand Management*, 20(6), 458-472. doi:10.1057/bm.2012.53
- Choo, H., & Park, D. B. (2020). Comparison between local and non-local visitors for local food festivals. *Asia Pacific Journal of Tourism Research*, 25(6), 692-705. doi:10.1080/10941665.2020.1760905
- Clark, D. (2003). The death and life of punk, the last subculture. In D. Muggleton & R. Weinzierl (Eds.), *The post-subcultures reader* (pp. 223-236). Berg.
- Clarke, J., Hall, S., Jefferson, T., & Roberts, B. (1976). Subcultures, cultures and class. In S. Hall & T. Jefferson (Eds.), *Resistance through rituals: Youth subcultures in post-war Britain* (pp.9-74). Hutchinson.
- Cole, N. L. (2019). *Reggae to LA with love: Style, authenticity, and nostalgia in Los Angeles's vintage Jamaican music scene* [Unpublished doctoral dissertation]. University of California.
- Coulombe, A. P. (2018). *Burakku Metaru: Japanese black metal music and the 'glocalization' of a transgressive sub-culture* [Unpublished doctoral dissertation]. The University of Arizona.
- Crompton, J. L., & McKay, S. L. (1997). Motives of visitors attending festival events. *Annals of Tourism Research*, 24(2), 425-439. doi:10.1016/S0160-7383(97)80010-2
- Cruz, J. (1999). *Culture on the Margins: The Black Spiritual and the Rise of American Cultural Interpretation*. Princeton University Press.
- Delamere, T. A. (2001). Development of a scale to measure resident attitudes toward the social impacts of community festivals, Part II. Verification of the scale. *Event Management*, 7(1), 25-38. doi: 10.3727/152599501108751452
- Dowd, T. J., Liddle, K., & Nelson, J. (2004). Music festivals as scenes: Examples from serious music, womyn's music, and skatepunk. In A. Bennett & R. A. Peterson (Ed.), *Music scenes: Local, translocal and virtual* (pp.149-67). Vanderbilt University Press.
- Drew, R. (2004). "Scenes" Dimensions of Karaoke in the United States. In A. Bennett & R. A. Peterson (Eds.), *Music scenes: Local, translocal and virtual*, (pp. 64-79). Vanderbilt University Press.
- Duran, E., & Hamarat, B. (2014). Festival attendees' motivations: the case of International Troia Festival. *International Journal of Event and Festival Management*, 5(2), 146-163. doi:10.1108/IJEFM-07-2012-0020
- Elflein, D. (2009). Somewhere in time - Zum Verhältnis von Alter, Mythos und Geschichte am Beispiel von Heavy Metal-Festivals. *SAMPLES: Online-Publikationen des Arbeitskreis Studium Populärer Musik e.V. (ASPM)*, 8, 1-16.
- Emms, R. (2018). *Live underground heavy metal: The perseverance and decline of an art world* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Manchester.

- Fındıklar, Ç. (2017). *The Role of festivals in urban identity: A study on the relationship between perception and experience of place; case of Şeb-i Arus* [Unpublished master's thesis]. Middle East Technical University.
- Flew, T., Ryan, M., & Su, C. (2019). Culture, communication and hybridity: The case of the rap of China. *Journal of Multicultural Discourses*, 14(2), 93-106. doi:10.1080/17447143.2019.1621322
- Formica, S., & Uysal, M. (1995). A market segmentation of festival visitors: Umbria Jazz Festival in Italy. *Festival Management and Event Tourism*, 3(4), 175-182. doi:10.3727/106527095792232523
- Gallacher, L., & Kehily, M. J. (2013). Youth cultures. In S. Bragg & M. J. Kehily (Eds.), *Children and young people's cultural worlds*, (pp. 167-218). Policy Press.
- Gautam, A. (2020). *Heavy metal and festivalization as a driving force behind Finnish tourism growth* [Unpublished Thesis]. Centria University of Applied Sciences.
- Geaves, R. (2019). *Prem Rawat and counterculture: Glastonbury and new spiritualities*. Bloomsbury Publishing.
- Getz, D. (2007). *Event studies: Theory, research and policy for planned events*. Elsevier.
- Getz, D. (2008). Event tourism: Definition, evolution, and research. *Tourism Management*, 29(3), 403-428. doi:10.1016/j.tourman.2007.07.017
- Getz, D., Andersson, T., & Carlsen, J. (2010). Festival management studies: Developing a framework and priorities for comparative and cross-cultural studies. *International Journal of Event and Festival Management*, 1(1), 29-59. doi:10.1108/17852951011029298
- Gilman, L. (2020). Festivals, Tourism, and cultural conservation: Comparing the Livingstone Cultural and Arts Festival and the Nc'wala Traditional Ceremony in Zambia. *Cultural Analysis*, 18(2), 1-28.
- Gligorijević, J. (2018). Rethinking Politics in Contemporary Music Festivals: From Brandscapes to Potentially New Forms of Collectivities. *Musicology Research*, 5, 287-326.
- Gursoy, D., Kim, K., & Uysal, M. (2004). Perceived impacts of festivals and special events by organizers: An extension and validation. *Tourism management*, 25(2), 171-181. doi:10.1016/S0261-5177(03) 00092-X
- Haenfler, R. (2013). *Subcultures: the basics*. Routledge.
- Hall, S., & Jefferson, T. (Eds.). (1976). *Resistance through rituals: Youth subcultures in post-war Britain*. Hutchinson.
- Hare, S., & Baker, A. (2017). Keepin'it real: Authenticity, commercialization, and the media in Korean hip hop. *Sage Open*, 7(2), 1-12. doi:10.1177/2158244017710294
- Hebdige, D. (1979). *Subculture: The Meaning of Style*. Routledge.
- Herbst, J. P. (2020). German metal attack: Power metal in and from Germany. In O. Seibt, M. Ringsmut & D. E. Wickström (Eds.), *Made in Germany: Studies in Popular Music* (pp. 81-89). Routledge.
- Hoad, C. (2021). *Heavy metal music, texts, and nationhood: (Re)sounding whiteness*. Springer Nature.

- Hoffin, K. (2020). Glocalization, bricolage and black metal: Towards a music-centric youth culture simultaneously exemplifying the global and the glocal. *Metal Music Studies*, 6(1), 27-48.
- Huang, P. (2020). *Research on the Application of Multilevel Fuzzy Evaluation Method to the Evaluation of Tourist Satisfaction with the Festival Tourism in the Third Month Fair*. In Proceedings of the 2020 4th International Conference on Management Engineering, Software Engineering and Service Sciences (pp. 235-238). doi:10.1145/3380625.3380675
- Jepson, A., Clarke, A., & Ragsdell, G. (2013). Applying the motivation-opportunity-ability (MOA) model to reveal factors that influence inclusive engagement within local community festivals: The case of UtcaZene 2012. *International Journal of Event and Festival Management*, 4(3), 186-205. doi:10.1108/IJEFM-06-2013-0011
- Jones, M. (2010). *Sustainable event management: A practical guide*. Earthscan.
- Joshi, M. P. V. (2012). Planning cultural-heritage tourism for sustainable development. *Golden Research Thoughts*, 1(XI), 1-4.
- Kahl, L. (2015). *Markenentwicklung von Festivals am Beispiel des Wacken Open Air* [Unpublished Bachelor's thesis]. Hochschule Mittweida.
- Kahn-Harris, K. (2011). You are from Israel and that is enough to hate you forever. In J. Wallach, H. M. Berger & P. D. Greene (Eds.), *Metal rules the globe: Heavy metal music around the world* (pp. 200-226). Duke University Press.
- Kim, J. H., & Jang, S. (2016). Determinants of authentic experiences: An extended Gilmore and Pine model for ethnic restaurants. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 28(10), 2247-2266.
- Kinnunen, M., Honkanen, A., & Karjalainen, T. M. (2020). The characteristics of a Finnish metal fan: Comparative study on music festival attendees. *Metal Music Studies*, 6(2), 215-236. doi:10.1386/mms_00014_1
- Kloppel, M. (2016). *Unveiling extreme metal festival producers: the emergence of narrative identities* [Unpublished master's thesis]. University of Missouri-Columbia.
- Krause, C. (2015). *The Metal Festival as a Place for emotional Liberation and Officially permitted Revolution*. Friedrich-Alexander-Universität Erlangen-Nürnberg .
- Krimstock, E. G. (2009). *Ethnic and subcultural identity: Examining comparisons between social connectedness and collective self-esteem in European-Americans* [Unpublished doctoral dissertation]. Alliant International University.
- Laing, J., & Frost, W. (2010). How green was my festival: Exploring challenges and opportunities associated with staging green events. *International Journal of Hospitality Management*, 29(2), 261-267. doi:10.1016/j.ijhm.2009.10.009
- Lau, T. J. (2005). *"Jump!" Aggression, dance and gender roles-a reading of mosh pit culture* [Unpublished master's thesis] University of Oslo.
- Lindsay, N. (2022). *Music festivals: Geographies of place-creation and attendee experience* [Unpublished doctoral dissertation]. The University of Auckland.
- Lotz, J. (2022). *Wacken & Krombacher launchen „Metal-Band“ aus bedrohten Tieren für den guten Zweck*. MoreCore. Retrieved June 5, 2023, from <https://www.morecore.de/news/wacken-open-air-krombacher-nabu-growling-creatures-metal-band-aus-tieren-fuer-guten-zweck/>

- Mair, J., & Laing, J. H. (2013). Encouraging pro-environmental behaviour: The role of sustainability-focused events. *Journal of Sustainable Tourism*, 21(8), 1113-1128. doi:10.1080/09669582.2012.756494
- Mohr, K., Backman, K. F., Gahan, L. W., & Backman, S. J. (1993). An investigation of festival motivations and event satisfaction by visitor type. *Festival Management & Event Tourism*, 1(3), 89-97.
- Muggleton, D. (2000). *Inside subculture: The postmodern meaning of style*. Berg.
- Muior, F. D. A. A. (2016). *The expectations and experiences of South African leisure tourists visiting Mozambique* [Unpublished doctoral dissertation]. Central University of Technology, Free State.
- Nicholson, R., & Pearce, D. G. (2001). Why do people attend events: A comparative analysis of visitor motivations at four south island events. *Journal of Travel Research*, 39, 449-460.
- Nistor, R., & Nedelcut, A. (2019). Identifying and managing risk in organizing cultural events (in the case study of the Romanian music festivals). *Вестник Пермского Университета. Серия: Экономика*, 14(3), 482-494. doi:10.17072/1994-9960-2019-3-482-494
- O'Rourke, M. (2011). Caught in a mosh. *Risk Management*, 58(5), 6-7.
- Otnes, C. C., & Shapiro, E. N. (2007). How brand collecting shapes consumers' brand meanings. In R. W. Belk & J. F. Sherry (Eds.), *Consumer Culture Theory* (Vol. 11, pp. 401-419). Emerald Group Publishing Limited.
- Owens, L. (2008). From tourists to anti-tourists to tourist attractions: The transformation of the Amsterdam squatters' movement. *Social Movement Studies*, 7(1), 43-59. doi:10.1080/14742830801969340
- Pereira, L., Jerónimo, C., Sempiterno, M., Lopes da Costa, R., Dias, Á., & António, N. (2021). Events and festivals contribution for local sustainability. *Sustainability*, 13(3), 1520. doi:10.3390/su13031520
- Phillipov, M. (2012). *Death metal and music criticism: Analysis at the limits*. Lexington Books.
- Pozdniakov, O. V. (2022). Word-building features of German subcultural vocabulary. *Закарпатські Філологічні Студії*, 26(2), 96-99. doi:10.32782/tps2663-4880/2022.26.2.17
- Presenza, A., & Iocca, S. (2012). The weight of stakeholders on festival management. The case of music festivals in Italy. *PASOS Revista de Turismo y Patrimonio Cultural*, 10(2), 25-35. doi:10.25145/j.pasos.2012.10.024
- Quinn, B. (2005). Arts festivals and the city. *Urban Studies*, 42(5-6), 927-943. doi:10.1080/00420980500107250
- Rose, T. (1994). *Black noise: Rap music and black culture in contemporary America*. Wesleyan University Press.
- Rowe, P. (2018). *Heavy metal youth identities: Researching the musical empowerment of youth transitions and psychosocial wellbeing*. Emerald Group Publishing.
- Ryan, C. (2013). *Glocal heavy metal: Regional and national belonging in the Ruhrpott* [Unpublished doctoral dissertation]. Memorial University of Newfoundland.
- Saetre, J. (2021). Nationhood, identity and subcultures: A case study of the Norwegian rap duo Karpe. *Global Hip Hop Studies*, 2(1), 55-73. doi:10.1386/ghhs_00033_1

- Scott, N. (2014). Seasons in the abyss: Heavy metal as liturgy. *Diskus*, 16(1), 12-29.
- Scott, C. (2023). Baltimore Museum of Art Tracks Hip-Hop's Rise from Sub-Culture to the Culture. *Forbes*. Retrieved June 3, 2023, from <https://www.forbes.com/sites/chaddscott/2023/04/19/baltimore-museum-of-art-tracks-hip-hops-rise-from-sub-culture-to-the-culture>
- Schaap, J., & Berkers, P. (2014). Grunting alone? Online gender inequality in extreme metal music. *IASPM Journal*, 4(1), 101-116. doi:10.5429/675
- Shani, A., Rivera, M., & Hara, T. (2009). Assessing the viability of repeat visitors to cultural events: Evidence from the Zora! Festival. *Journal of Convention and Event Tourism*, 10(2), 89-104. doi:10.1080/15470140902946378
- Snell, D. (2012). *The everyday Bogans: Identity and community amongst heavy metal fans* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Waikato.
- Spracklen, K., Lucas, C., & Deeks, M. (2014). The construction of heavy metal identity through heritage narratives: A case study of extreme metal bands in the north of England. *Popular Music and Society*, 37(1), 48-64. doi:10.1080/03007766.2012.724605
- Spracklen, K., & Spracklen, B. (2014). The strange and spooky battle over bats and black dresses: The commodification of Whitby Goth Weekend and the loss of a subculture. *Tourist Studies*, 14(1), 86-102. doi:10.1177/1468797613511688
- Stankova, M., & Vassenska, I. (2015). Raising cultural awareness of local traditions through festival tourism. *Tourism & Management Studies*, 11(1), 120-127.
- Stübner-Lankuttis, M. (2016). *Heavy metal bands from 28 countries compete at Wacken*. Deutsche Welle. Retrieved June 1, 2023, from <https://www.dw.com/en/heavy-metal-bands-from-28-countries-compete-at-wacken/a-19441156>
- Sutton, J. (2016). From desert to destination: Conceptual insights into the growth of events tourism in the United Arab Emirates. *Anatolia*, 27(3), 352-366. doi:10.1080/13032917.2016.1191765
- Sylvan, R. (2002). *Traces of the spirit: The religious dimensions of popular music*. NYU Press.
- Thi, H. P., Hai, N. N., Van, S. Q., & Khac, D. L. (2022). Tien Cong Festival (Ha Nam Island, Quang Yen Town, Quang Ninh Province): Unique Cultural Characteristics and Festival Protection Solution. In R. Furferi, L. Governi, Y. Volpe, F. Gherardini, K. Seymour (Eds.), *The Future of Heritage Science and Technologies: Design, Simulation and Monitoring* (pp. 433-444). Springer International Publishing.
- Thomasson, S. (2022). *The Festival Cities of Edinburgh and Adelaide*. Palgrave Macmillan.
- Thornton, S. (1996). *Club cultures: Music, media, and subcultural capital*. Wesleyan University Press.
- Turner, T. F. (2016). *Sustainable business in the experience economy: An examination of marketplace, consumers and community in the context of Americana music festivals* [Unpublished doctoral dissertation]. The University of North Carolina at Greensboro.
- Unger, M. (2016). *Sound, symbol, sociality: The aesthetic experience of extreme metal music*. Springer.
- Uysal, M., Gahan, L., & Martin, B. (1993). An examination of event motivations: A case study. *Festival Management & Event Tourism*, 1, 5-10.

- Varas-Díaz, N., & Rivera-Segarra, E. (2014). Heavy metal music in the Caribbean setting: Politics and language at the periphery. In E. J. Abbey & C. Helb (Eds.), *Hardcore, Punk and other Junk: Aggressive Sounds in Contemporary Music* (pp. 75-92). Lexington Books.
- Varas-Díaz, N., Azevedo, C., & Nevárez, D. (2018). Metal in Latin America. *Metal Music Studies*, 4(1), 131-135.
- Velikova, N., Slevitch, L., & Mathe-Soulek, K. (2017). Application of Kano model to identification of wine festival satisfaction drivers. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 29(10), 2708-2726. doi:10.1108/IJCHM-03-2016-0177
- Vihalemm, T. (2007). Crystallizing and emancipating identities in post-communist Estonia. *Nationalities Papers*, 35(3), 477-502. doi:10.1080/00905990701368738
- Vinnicombe, T., & Sou, P. U. J. (2017). Socialization or genre appreciation: The motives of music festival participants. *International Journal of Event and Festival Management*, 8(3), 274-291. doi: 10.1108/IJEFM-05-2016-0034
- Weinstein, D. (2000). *Heavy metal: The music and its culture*. Da Capo Press.
- Weinstein, D. (2011). The globalization of metal. In J. Wallach, H. M. Berger & P. D. Greene (Eds.), *Metal rules the globe: Heavy metal music around the world* (pp. 34-59). Duke University Press.
- Weinstein, D. (2016). Ideal, Diminished and Imaginary. In N. Varas-Diaz & N. Scott (Eds.), *Heavy Metal Music and the Communal Experience* (pp. 3-22). Lexington Books.
- Welles, P. (2022). *Women Playing Metal-Beruf & Berufung? Die Protagonistinnen des Musikgenres Heavy Metal* [Unpublished master's thesis]. Universität Graz.
- Williams, J. P. (2007). Youth-subcultural studies: Sociological traditions and core concepts. *Sociology Compass*, 1(2), 572-593. doi:10.1111/j.1751-9020.2007.00043.x
- Williams, J. P. (2019). Subculture's not dead! Checking the pulse of subculture studies through a review of 'subcultures, popular music and political change' and 'youth cultures and subcultures: Australian perspectives'. *Young*, 27(1), 89-105. doi:10.1177/1103308818761271
- Wilmersdörffer, R., & Schlicher, D. (2018). Evaluating the sociocultural effects of festivals: Developing a comprehensive impact correlation model and its application. In J. Mair (Ed.), *The Routledge Handbook of Festivals* (pp. 62-70). Routledge.
- Woods, J. (2020). *Wacken is NOT Cancelled: Get Your Metal Fix Free with Wacken World Wide Virtual Concert*. The Merkle News. Retrieved June 2, 2023, from <https://themerke.com/wacken-is-not-cancelled-get-your-metal-fix-free-with-wacken-world-wide-virtual-concert/>
- Yan, G., Kloeppel, M., & Li, X. R. (2017). Producing Extreme Metal festivals: An analysis from Lacan's gaze. *Tourism Management*, 59, 579-589. doi:10.1016/j.tourman.2016.09.014
- Yang, Z. (2019). *Build an active foundation for heavy metal subculture community success in contemporary society* [Unpublished doctoral dissertation]. University of Cincinnati.
- Yilmaz, Y., Yilmaz, Y., İçigen, E. T., Ekin, Y., & Utku, B. D. (2009). Destination image: A comparative study on pre and post trip image variations. *Journal of Hospitality Marketing & Management*, 18(5), 461-479. doi:10.1080/19368620902950022

- Yolal, M., Gursoy, D., Uysal, M., Kim, H. L., & Karacaoğlu, S. (2016). Impacts of festivals and events on residents' well-being. *Annals of Tourism Research*, 61, 1-18. doi:10.1016/j.annals.2016.07.008
- Young, J. E. R. (2022). *Too country for rock & too rock for country: Cowpunk as regional identity, muted memory, and the aesthetic ethos of alternative performance* [Unpublished doctoral dissertation]. Middle Tennessee State University.
- Zanders, M. L. (2012). The musical and personal biographies of adolescents with foster care experience. *Qualitative Inquiries in Music Therapy*, 7, 71-109.
- Zheng, Y. (2016). *"The Screaming Successor": Exploring the Chinese metal scene in contemporary Chinese society (1996-2015)* [Unpublished doctoral dissertation]. Bowling Green State University.